

Sygn. akt I ACa 797/21

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Beata Byszewska

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. P.

przeciwko PROKURA Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą we W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 1 lipca 2021 r., sygn. akt I C 1690/19

I. **oddala apelację;**

II. **nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanego.**

Beata Byszewska

## ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku doręczyć pełn. stron (skarga kasacyjna przysługuje powódce, zażalenie na koszty postępowania przysługuje pozwanemu do innego składu SA)

Beata Byszewska

Sygn. akt I ACa 797/21

## UZASADNIENIE

Dnia 23 grudnia 2019 r. P. P. skierowała przeciwko Prokurze Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą we W. pozew o:

-pozbawienie wykonalności w całości tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 15 listopada 2007 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie w postępowaniu o sygn. II Nc 97/07, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 1 lutego 2019 r. w postępowaniu o sygn. II Co 107/18, z powodu przedawnienia roszczenia,

ewentualnie, pozbawienie wykonalności przedmiotowego tytułu wykonawczego w części dotyczącej przedawnionych odsetek naliczonych do dnia 19 marca 2016 r., tj. za okres przekraczający 3 lata od złożenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego z dnia 19 marca 2019 r.,

-a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew i nie zajął stanowiska w sprawie w innym piśmie procesowym oraz nie stawił się na rozprawie w dniu 7 czerwca 2021 roku.

Wyrokiem zaocznym z dnia 1 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

-pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy stanowiący nakaz zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r., wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt II Nc 97/07, któremu w dniu 1 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie nadał klauzulę wykonalności na rzecz PROKURA Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą we W. przeciwko P. P. (sygn. akt II Co 107/18) – w części, tj. w zakresie odsetek naliczonych do dnia 31 grudnia 2010 r. oraz ponad wartość stanu czynnego spadku, który P. P. nabyła w spadku po M. P.;

-oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

-zasądził od PROKURA Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą we W. na rzecz P. P. kwotę 2000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

-nakazał ściągnąć od PROKURA Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą we W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 6692,80 zł tytułem części opłaty od pozwu, od której uiszczenia była zwolniona powódka.

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd pierwszej instancji następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Dnia 10 września 2003 r. M. H. i M. P. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) - (...).

(...) Bank (...) S.A. wystawił w dniu 9 lutego 2006 r. (...), stwierdzając, że w księgach banku figuruje wymagalne zadłużenie M. P. i M. H. odpowiedzialnych solidarnie z tytułu niespłaconego kredytu mieszkaniowego udzielonego na podstawie umowy z dnia 10 września 2003 r. W dniu 17 lutego 2006 r. bank wniósł o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu (...) z dnia 9 lutego 2006 r. klauzuli wykonalności. Postępowanie w przedmiocie wniosku toczyło się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie pod sygn. II Co 748/06. Postanowieniem z dnia 17 maja 2006 r. Sąd nadał klauzulę wykonalności ww. bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu na kwotę 324 892,50 zł oraz odsetki i koszty wymienione w tym tytule, z ograniczeniem egzekucji do kwoty 480 000 zł i wydał wierzycielowi tytuł wykonawczy. Bank wniósł o wydanie kolejnych dwóch tytułów wykonawczych. Postanowieniem z dnia 15 września 2006 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie wydał wierzycielowi tytuły wykonawcze numer 2 do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko M. P. oraz numer 3 do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko M. P. i M. H. w stosunku do należącej do nich nieruchomości położonej w Z.

Dnia 15 listopada 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał w postępowaniu o sygn. II Nc 97/07 nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zgodnie z którym M. P. i M. H. mieli zapłacić (...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 130 454,14 zł wraz z odsetkami umownymi od kwoty 324 892,50 zł za okres od dnia 18 września 2007 r. do dnia zapłaty.

Dnia 14 czerwca 2011 r. (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. zawarł z Prokurą Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym z siedzibą we W. umowę przelewu wierzytelności, na mocy której Prokura

(...) nabyła od wierzyciela pierwotnego wierzytelność względem M. H. i M. P. z tytułu umowy kredytu nr (...) - (...) z dnia 10 września 2003 r.

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2012 r. (sygn. akt II Co 15/12) Sąd Okręgowy w Warszawie nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r. na rzecz Prokury (...).

M. P. zmarł w dniu 14 czerwca 2008 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie postanowieniem z dnia 1 marca 2017 r. (sygn. II Ns 13/13) stwierdził, że spadek po M. P. nabyła na podstawie ustawy, w całości i z dobrodziejstwem inwentarza, córka spadkodawcy P. P.. Postanowienie stało się prawomocne z dniem 11 kwietnia 2017 r.

W dniu 19 grudnia 2018 r. Prokura (...) złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko P. P. jako następcy prawnemu zmarłego M. P.. Postanowieniem z dnia 1 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt II Co 107/18) nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu w dniu 15 listopada 2007 r. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. II Nc 97/07 przeciwko M. H. i P. P., jako następcy prawnemu po dłużniku M. P. na rzecz nabywcy wierzytelności – Prokury Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą we W..

Prokura Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą we W. złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko P. P.. Pismem z dnia 11 kwietnia 2019 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie K. P. zawiadomił M. B. (jako przedstawiciela ustawowego P. P.) o wszczęciu postępowania egzekucyjnego, prowadzonego pod sygn. Km 83/19, w tym o wszczęciu postępowania egzekucyjnego z udziału 1/2 niewydzielonej części nieruchomości położonej przy ul. (...), (...)-(...) Z., dla której Sąd Rejonowy w Piasecznie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Kolejnym pismem, z dnia 19 lutego 2020 r., wierzyciel wniósł o wydanie odpisu tytułu egzekucyjnego ze stwierdzeniem jego prawomocności w celu prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

W dniu 26 kwietnia 2019 r. M. B. jako przedstawiciel ustawowy P. P. zaskarżyła powyższe czynności komornika, podnosząc błędne wyliczenie egzekwowanej w postępowaniu zaległości, przedawnienie roszczenia oraz fakt nabycia przez P. P. spadku po M. P. z dobrodziejstwem inwentarza.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie w części.

Dalej Sąd ten wskazał, że podstawą prawną roszczenia objętego pozwem jest art. 840 § 1 k.p.c. Wobec podniesienia zarzutu przedawnienia przez powódkę Sąd pierwszej instancji ocenił, że w okolicznościach tej sprawy zastosowanie znajdują przepisy art. 118 k.c. i art. 125 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed ich zmianą dokonaną ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2018.1104). W takiej sytuacji zgodnie z art. 118 k.c. w uprzednio obowiązującym brzmieniu, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Według art. 125 § 1 k.c. w uprzednio obowiązującym brzmieniu roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przedawnia się z upływem lat 10, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy; jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu, w tym ostatnim przypadku chodzi m.in. o odsetki.

Następnie Sąd Okręgowy przywołał treść art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oraz 124 § 1 i 2 k.c. oraz podniósł, że w świetle tych przepisów należało ustalić, czy wierzyciel (bądź cedent) skutecznie dokonał czynności prowadzącej do przerwania biegu przedawnienia.

M. P. zawarł w dniu 10 września 2003 r. umowę kredytu nr (...) - (...), na podstawie której (...) Bank (...) S.A. wystawił w dniu 9 lutego 2006 r. (...). Bank złożył w dniu 17 lutego 2006 r. wniosek o nadanie klauzuli temu (...), który Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie uwzględnił postanowieniem z dnia 17 maja 2006 r. Bank uzyskał

także tytuł egzekucyjny w postaci nakazu zapłaty wydanego w dniu 15 listopada 2007 r. – wszczęcie postępowania nakazowego skutkowało ponownym przerwaniem biegu przedawnienia.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można uznać za zdarzenie powodujące przerwanie biegu przedawnienia złożenia przez Prokurę (...) jako nabywcę wierzytelności wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r. w postępowaniu, które zakończyło się wydaniem postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 kwietnia 2012 r. (II Co 15/12), bowiem dłużnik M. P. zmarł w dniu 14 czerwca 2008 r., a więc przed wydaniem tego rozstrzygnięcia.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji czynnością powodującą przerwanie biegu 10-letniego terminu przedawnienia roszczenia głównego oraz 3-letniego terminu przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie było złożenie przez Prokurę (...) wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po M. P., co nastąpiło, biorąc pod uwagę sygn. akt I Ns 13/13, najpóźniej ostatniego dnia 2013 roku. Złożenie wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po M. P. było czynnością niezbędną do dochodzenia od jego spadkobierców świadczenia objętego nakazem zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r., bowiem postępowanie to umożliwiało wierzycielowi uzyskanie na potrzeby postępowania uregulowanego w art. 788 k.p.c. dokumentu urzędowego stwierdzającego przejście obowiązku na spadkobierców dłużnika. Postanowieniem, które stało się prawomocne z dniem 11 kwietnia 2017 r., zostało stwierdzone, że spadek po M. P. nabyła P. P.. Wydanie tego postanowienia rozpoczęło bieg przedawnienia na nowo.

Dalej Sąd Okręgowy ocenił, że przed upływem przedawnienia, bo w dniu 27 grudnia 2018 r. Prokura (...) złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko P. P. jako następcy prawnemu M. P., czym ponownie skutecznie przerwał bieg przedawnienia roszczenia objętego nakazem zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r., a termin przedawnienia zaczął biec na nowo po wydaniu przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowienia z dnia 1 lutego 2019 r. (sygn. II Co 107/18). Wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wierzyciel złożył w dniu 19 marca 2019 r., a więc przed upływem okresu przedawnienia.

Wobec powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, za przedawnione (z upływem trzyletniego okresu) uznać można jedynie odsetki za opóźnienie należne za okres do 31 grudnia 2010 r.

Następnie Sąd pierwszej instancji w oparciu o art. 837 k.p.c. i art. 792 k.p.c. uwzględnił okoliczność, że w treści klauzuli wykonalności nie zastrzeżono na rzecz P. P. prawa do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności związane z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Powódka bowiem mogła żądać ograniczenia odpowiedzialności wytaczając powództwo z art. 840 k.p.c. Sama okoliczność, że stronie przysługuje zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności nie wyklucza samo przez się możliwości skorzystania z powództwa przewidzianego w art. 840 k.p.c., jeżeli tylko spełnione są przesłanki do wytoczenia takiego powództwa. Dłużnik może wnieść powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. niezależnie od tego czy skarżył postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności choćby można było w drodze zaskarżenia tego postanowienia podnieść te same zarzuty.

Zgodnie z art. 1031 § 2 k.c. w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Oznacza to, że odpowiedzialność P. P. za zobowiązania stwierdzone nakazem zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r. ograniczona jest do stanu czynnego spadku nabytego po M. P..

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Powódka domagała się pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości z powodu przedawnienia, jednak w uzasadnieniu pozwu powołała się na nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza oraz przedstawiła dowód potwierdzający ten fakt w postaci odpisu nakazu zapłaty. W tej sytuacji, pozostając w granicach żądania, które zmierzało do pozbawienia wykonalność tytułu wykonawczego w całości, Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo w mniejszym zakresie pozbawiając przedmiotowy tytuł wykonalności jedynie w zakresie odsetek za okres sprzed 31 grudnia 2010 r. oraz w zakresie przekraczającym wartość czynną spadku po M. P..

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 100 k.p.c. zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. W niniejszej sprawie żądanie pozwu zostało uwzględnione w części, którą należy oszacować na około 20% (odsetki i kwota przekraczająca czynną wartość spadku). W tej sytuacji należało zasądzić od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2 000 zł, która stanowi około 20% wynagrodzenia pełnomocnika powódki. Mając na uwadze, że powódka była zwolniona w całości od ponoszenia kosztów sądowych, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 755), przy uwzględnieniu przyjętej zasady odpowiedzialności za koszty procesu, należało obciążyć pozwanego kwotą 6 692,80 zł tytułem części opłaty od pozwu, od której uiszczenia była zwolniona powódka.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka zaskarżając wyrok zaoczny w części, tj. w zakresie punktu drugiego, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe ustalenie, że doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia poprzez złożenie przez pozwaną wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po M. P. oraz że wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 1 marca 2017 r. rozpoczęło bieg przedawnienia na nowo, a także art. 123 § 1 pkt. 1 k.c.

Zgłaszając powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i pozbawienie tytułu wykonawczego stanowiącego nakaz zapłaty z dnia 15 listopada 2007 r., któremu została nadana klauzula wykonalności postanowieniem z 1 lutego 2019 r. w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Strony nie wnosiły o przeprowadzenie rozprawy, zatem sprawa została rozpoznana na posiedzeniu niejawnym (art. 374 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W świetle uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). Ponieważ zaś prawna kwalifikacja stanu faktycznego jest pochodną ustaleń, o prawidłowym zastosowaniu bądź niezastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2002r. IV CKN 1532/00. Lex nr 78323). Należy ponadto wskazać, że art. 382 k.p.c. uprawnia sąd odwoławczy do dokonania własnej oceny wyników postępowania dowodowego, i czynienia własnych ustaleń, także w sytuacji, w której nie przeprowadza nowych dowodów lub nie ponawia dowodów przeprowadzonych przed sądem pierwszej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2006, III CSK 128/05, OSNC 2006/11/191).

Wobec powyższego w pierwszej kolejności winny zostać rozpoznane zarzuty naruszenia prawa procesowego, tym niemniej zauważyć wypada, że podniesiony przez powódkę w tym zakresie zarzut dotyka w istocie ocen prawnych, ponieważ ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy sprowadzały się do ustalenia chronologii zdarzeń w oparciu o twierdzenia powódki i zgromadzone w sprawie dokumenty. Jak wynika z apelacji powódka w rzeczywistości nie kwestionuje ustalonych faktów, sama zresztą dostarczyła dowody na ich wykazanie, zaś podważa ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji w obliczu ustalonych okoliczności.

Podkreślić trzeba, że to, czy dana czynność przerwała bieg przedawnienia roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądowym to kwestia subsumpcji prawa materialnego w tym przypadku art. 123 § 1 pkt 1 k.c., którego naruszenie powódka również zarzuciła.

W związku z powyższym zarzut wadliwego ustalenia faktycznego poprzez uznanie, że czynnością powodującą przerwanie biegu przedawnienia było złożenie przez pozwaną wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po M. P. nie mógł być skuteczny, skoro był to element oceny prawnej.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, przyjmując je za własne, więc nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytaczania.

W ustalonych w sprawie okolicznościach faktycznych oceny prawne Sądu pierwszej instancji były prawidłowe.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo wyłożył i zastosował w tej sprawie rzeczony przepis prawa materialnego, którego naruszenie zarzuciła powódka.

W tej sprawie rozważenia wymagało, czy powódka słusznie twierdziła, że roszczenie objęte nakazem zapłaty z 15 listopada 2007 roku przedawniło się przed wystąpieniem przez pozwaną o nadanie temu orzeczeniu klauzuli wykonalności przeciwko powódce jako następczyni prawnej zmarłego dłużnika.

Kwestię przerwy biegu przedawnienia obszernie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2014 r. w sprawie II CSK 196/14 (L.) wskazując, że artykuł 123 § 1 pkt 1 k.c. stanowi, że bieg terminu przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Co do zasady powołany przepis nie określa przesłanek, jakim powinna odpowiadać czynność, aby mogła skutecznie przerwać bieg terminu przedawnienia, nie ulega jednak wątpliwości, że chodzi o czynność przedsięwziętą bezpośrednio, we wskazanym w przepisie celu, przez strony stosunku prawnego, leżącego u podstaw przedawniającego się roszczenia. Czynnością przerywającą bieg przedawnienia przedsięwziętą w celu zaspokojenia roszczenia jest wniosek wierzyciela o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r. III CZP 101/03 OSNC 2005/4/58, i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2004 r. II CK 276/04). Czynnością taką jest też niewątpliwie wniosek o wszczęcie egzekucji. Jest to bowiem czynność zmierzająca bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia. Jak z tego wynika orzecznictwo wypracowało poszczególne przypadki, z którymi należy wiązać wystąpienie przesłanek z art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

Okoliczność, czy dana czynność przerwała bieg przedawnienia roszczenia należy zatem oceniać w konkretnym przypadku.

W tej sprawie pozwana uzyskała klauzulę wykonalności na swoją rzecz, ale przeciwko poprzednikowi prawnemu powódki, który w tym czasie już nie żył, zatem słusznie Sąd Okręgowy przyjął, że czynność ta nie mogła przerwać biegu przedawnienia roszczenia. Była ona nieskuteczna.

Sytuacja wierzyciela kształtowała się zatem w taki sposób, że aby przerwać bieg przedawnienia roszczenia, w tym wszcząć postępowanie egzekucyjne celem zaspokojenia roszczenia, musiał uzyskać klauzulę wykonalności przeciwko następcy prawnemu zmarłego dłużnika M. P..

Wówczas aktualizował się art. 788 § 1 k.p.c. przywołany przez Sąd pierwszej instancji, zgodnie z którym jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Zauważyć wypada, że wskazany przepis nie konkretyzuje, jaki dokument winien zostać przedstawiony przez wierzyciela, wystarczy, żeby był to dokument urzędowy lub prywatny z podpisem urzędowo poświadczonym.

Wykazanie następstwa prawnego przez pozwaną, jak w okolicznościach tej sprawy wymagało, w ocenie Sądu Apelacyjnego, złożenia w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty przeciwko spadkobiercy dłużnika M. P., postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub dokumentu poświadczenia dziedziczenia po tym dłużniku.

Postępowanie w trybie art. 788 k.p.c. toczy się wedle bardzo uproszczonej procedury, sprowadzającej się jedynie do badania przez sąd dołączonych do wniosku dokumentów i bez wysłuchania stanowisk stron, a postanowienie wydawane jest na posiedzeniu niejawnym (np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2005 r., III CZP 101/05, OSNC 2006/11 poz. 180 czy postanowienia Sądu Najwyższego z 9 marca 2004 r., V CSK 448/03, L.). Zatem w postępowaniu tym przedmiotem kognicji sądu jest tylko formalne badanie, czy na podstawie przedstawionych dokumentów nastąpiło przejście uprawnień lub obowiązków. Dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym muszą być wykazane wszystkie te elementy, od których w świetle okoliczności wynikających z treści wniosku i dołączonych doń dokumentów prawo materialne uzależnia dojsie następstwa prawnego do skutku. Rzeczne dokumenty to jedyne dopuszczalne dowody, za pomocą których można wykazać następstwo prawne w postępowaniu klauzulowym. Zatem przejście prawa lub obowiązku w świetle przedstawionego przez wierzyciela dokumentu nie powinno, w ocenie sądu, budzić jakichkolwiek wątpliwości (vide: Komentarz do art. 788 k.p.c., pod red. J. Jankowskiego, Legalis oraz postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 3 września 2012 r., I ACz 1207/12, nie publik).

W takim właśnie kontekście należało oceniać, czy w tej sprawie czynność wierzyciela-pozwanej polegająca na wystąpieniu z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku mieściła się w dyspozycji art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego złożenie wniosku o stwierdzenie nabycia spadku przez wierzyciela było konieczne dla uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko powódce jako następczyni prawnej zmarłego dłużnika M. P. i w konsekwencji bezpośrednio zmierzało do zaspokojenia roszczenia w drodze postępowania egzekucyjnego. Dopiero bowiem dołączenie do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko powódce, postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, wykazywało dokumentem urzędowym przejście obowiązków na powódkę. W braku takiego dokumentu, przy sformalizowanym postępowaniu w trybie art. 788 k.p.c. wniosek byłby merytorycznie niezasadny i podlegał oddaleniu.

W okolicznościach tej sprawy zatem uznanie przez Sąd Okręgowy, że wniosek o stwierdzenie nabycia spadku przerwał bieg terminu przedawnienia roszczenia (10 lat dla roszczenia głównego i 3 lata dla roszczenia odsetkowego), zaś po wydaniu postanowienia w tym postępowaniu bieg terminu przedawnienia rozpoczął się na nowo, było trafne.

Wykładnia i zastosowanie prawa materialnego przez Sąd Okręgowy nie budziło zastrzeżeń sądu odwoławczego.

Odniesie się należy do przywołanych przez skarżącą orzeczeń wskazanych na umotywowanie swego stanowiska. Nie przystają one do okoliczności niniejszej sprawy. Zwrócić trzeba uwagę, że dotyczą one sytuacji, w której nie istnieje jeszcze tytuł egzekucyjny przeciwko zmarłemu dłużnikowi, zatem dochodzenia wierzytelności od spadkobierców dłużnika w procesie cywilnym. W takiej sytuacji złożenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie jest konieczne dla wytoczenia powództwa o zapłatę przeciwko spadkobiercom dłużnika, czyli ochrony konkretnej wierzytelności. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy wierzyciel zaś bez uzyskania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie mógłby uzyskać klauzuli wykonalności przeciwko spadkobiercy zmarłego dłużnika, co uzasadniało uznanie, że była to czynność konieczna i zmierzała bezpośrednio do zaspokojenia roszczenia.

Z tych wszystkich przyczyn apelacja powódki okazała się niezasadna i została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

Wyjaśnić należy, że zastosowanie przez sąd zasady słuszności (art. 102 k.p.c.), jako podstawy rozstrzygnięcia o kosztach postępowania i odstąpienie od obciążenia strony przegrywającej obowiązkiem ich uiszczenia w całości albo w części, ma charakter dyskrecyjny. To okoliczności sprawy uzasadniają zastosowanie art. 102 k.p.c. Jednocześnie zastosowanie tego przepisu jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu opartym na swobodnym uznaniu. Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. ma miejsce w całokształcie okoliczności, które uzasadniają odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (szerzej: sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r., sygn. akt II CZ 223/73, Lex nr 7379, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1976 r., sygn. akt IV Pz 61/76, Lex nr 7856, postanowienie Sądu Najwyższego dnia z 16 lutego 1981 r., sygn. akt IV Pz 11/81, Lex nr 8307). W tej sprawie powódka mogła być przekonana o słuszności swego stanowiska, pomimo oddalenia jej roszczenia w części przez Sąd pierwszej instancji. Nadto Sąd Apelacyjny uwzględnił sytuację życiową powódki, w tym młody wiek i sytuację majątkową, która wynika z akt sprawy.

Wszystkie te okoliczności przemawiały za uznaniem, że względy słuszności wymagają, aby nie obciążać powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanego.

SSA Beata Byszewska